

Нащадок князя Острозького – супротивник і союзник Богдана Хмельницького

Ведучий рубрики
Микола МАНЬКО, директор Державного історико-культурного за-повідника Острога

Чотири століття тому – 3 травня 1620 р. – народився князь Богуслав Радзивілл – правнук князя Василя-Костянтина Острозького, останній нащадок чоловічої статі від шлюбу його доночки Катерини з великим гетьманом литовським Христофором (Криштофом) Радзивіллом на прізвисько Перун.

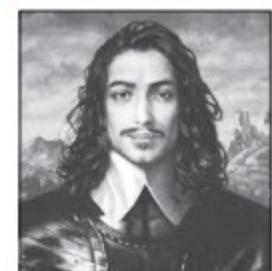
Кілька десятиліть князь Богуслав був у центрі подій великої європейської політики свого часу – як очільник протестантського табору у Речі Посполитій і сил, що боролися за повне унезалежнення Великого князівства Литовського від Польського королівства під протекторатом протестантських королів Швеції. Тож гетьман Війська Запорозького Іван Mazепа у боротьбі проти московської гегемонії мав в особі князя Богуслава Радзивілла своєрідного предтечу. Недаремно і сучасні князю польські політичні письменники, і пізніші історики ставилися до ролі князя Богуслава в

історії приблизно так, як їх великоросійські колеги до нашого гетьмана.

Князь Богуслав був сином віленського каштеляна Януша Радзивілла (онука князя Острозького) і берлінської принцеси Єлизавети-Софії Бранденбурзької. Головними його володіннями були міста Біржі, Невель, Слуцьк і низка інших маєтностей у Литві та Білорусі. Як командувач королівської гвардії, князь Радзивілл брав участь у війні з ко-заками Богдана Хмельницького, пізніше – із московськими війська-ми. Коли у війну проти Речі Посполитої вступила Швеція, її військо зайняло низку польських земель, зокрема, столичні міста Варшаву та Krakів (знаменитий у літературі «Потоп» 1656 – 1660-х рр.). Князь Богуслав разом зі своїм двоюрідним братом Янушем вступили в переговори із шведським королем Карлом X Густавом. Переговори були спрямовані на вихід Великого князівства Литовського зі складу Речі Посполитої. Литовські магнати на чолі з князями Радзивіллами уклади зі шведським королем Кейданськууню 1655 р., яка проголосила кінець кількавіковому поль-

сько-литовському союзу. А наступного року представники Богуслава Радзивілла уклали союзний військовий договір із Бранденбургом, Швецією, Семиграддям та Військом Запорізьким про спільну боротьбу проти Польщі. Так Богуслав Радзивілл із супротивника став союзником Богдана Хмельницького. Сам князь Богуслав отримав звання шведського фельдмаршала. Усупереч угоді в Переяславі московські війська підтримали не українських козаків та інших союзників, а Польщу.

Після поразок семиградських (угорських) військ 1657 р. і виводу з Польщі шведських збройних сил Богуслав Радзивілл прийшов на службу до свого двоюрідного брата по матері правителя Бранденбурга зі столицею у Берліні Фрідріха Вільгельма Гогенцоллерна. Він отримав від нього посаду генерал-губернатора Східної Пруссії зі столицею в Кенігсберзі. Фрідріх Вільгельм, прозваний сучасниками і нащадками «Великим курфюрстом», унезалежнів Східну Пруссію від польської зверхності і став основоположником могутності об'єднаної

Бранденбурзько-Прусської держави – майбутнього дуже війовничого Королівства Пруссія. Нащадок князя Острозького був вірним співробітником свого брата, завдяки якому зберіг недоторканними свої володіння у Речі Посполитій і навіть претендував на її королівський престол.

Богуслав Радзивілл помер в останній день 1669 р. Від шлюбу зі своєю двоюрідною сестрою Анною-Марією Радзивілл він мав єдину доночку Людовіку-Кароліну (правнучку князя Василя-Костянтина). Дружина (за другим шлюбом) одного з правлячих німецьких князів із баварської династії Вітельсбахів, вона через свою доночку і внучку стала прарабусею першого баварського короля (з 1806 р.) Максиміліана I і предком ряду монархів Європи XIX – XXI ст.